

Вікторія Добровольська, Світлана Місевич

Херсонська державна морська академія

Взаємозв'язок світогляду та самореалізації сучасної людини: метаантропологічний підхід

Стаття розкриває проблему впливу цінностей та світогляду на самореалізацію сучасної людини. В контексті аналізу екзистенціальних вимірів проблеми самореалізації в межах певного світогляду застосовано метод метаантропології. Актуальність дослідження полягає у здійсненні аналізу проблеми ціннісних засад самореалізації з позиції метаантропології в контексті буденного, особистісного та філософського типів світогляду. Розкриття зазначеної проблеми відбулося за допомогою феноменологічного та герменевтичного методів. Основною метою дослідження є осмислення проблеми самореалізації в бутті сучасної людини з позиції метаантропології. Зазначено, що нині здійснюються зміни в ціннісній парадигмі, що трансформується під дією глобалізаційних процесів, у тому числі й під впливом інформаційних технологій. Світогляд особистості – це результат постійного прагнення зрозуміти цей світ. Самореалізація займає суттєве місце у структурі світогляду сучасної людини. Зазначено, що верховною цінністю в житті людини, що реалізує себе, є сам процес самореалізації і його результат. Детально охарактеризовано самореалізацію у різних вимірах людського буття. Важливим результатом дослідження є те, що справжня конструктивна самореалізація постає як шлях духовного і професійного розвитку цілісної особистості. Проаналізовано буденне, граничне та метаграничне буття людини як виміри людського буття, в межах яких всілякі життєві категорії та проблеми проявляються по-своєму та відповідно несуть різний характер у собі. Вказано, що цінності є життєвими орієнтирами, які детермінують наші вчинки і мають безпосередній закономірний вплив на формування світогляду. Система ціннісних орієнтацій індивідуальна для кожної особистості. Людина формує окрему систему ціннісної орієнтації, і від цього залежить її мотивація до самореалізації. На основі ціннісної орієнтації формується особиста мотивація, на яку позитивно впливає наявність вибору та свобода виконання. Зроблено висновок, що світогляд та цінності в бутті людини – це її детерміновані властивості, які сформувались під впливом значного ряду чинників, прийняті нею самою та визначають її напрямок руху, її самореалізацію.

Ключові слова: *людина, суспільство, світогляд, самореалізація, цінності, метаантропологія, типи світогляду*

Viktoriia Dobrovolska, Svitlana Misievych

Kherson State Maritime Academy

The Relationship Between Worldview and Self-Realization of Modern Man: Metaanthropological Approach

The article reveals the problem of the influence of values and worldview on the self-realization of modern human. The method of metaanthropology is applied to analyze the existential dimensions of the problem of self-realization within a certain worldview. The relevance of the study - the analysis of the problem of value principles of self-realization from the standpoint of metaanthropology. The everyday, personal and philosophical type of worldview was used. The problem was revealed by phenomenological and hermeneutic methods. The main purpose of the study is to understand the problem of self-realization in the existence of modern man from the standpoint of metaanthropology. It is noted that changes in the value paradigm are underway. The paradigm is being transformed under the influence of globalization processes as well as information technologies. The worldview of the individual is the result of a constant desire to understand this world. Self-realization occupies a significant place in the structure of the worldview of modern human. It is noted that the supreme value in human life is the process of self-realization and its result. Self-realization in various dimensions of human existence is described in detail. An important result of the study is that true constructive self-realization is a way of spiritual and professional development of a holistic personality. The everyday, borderline and meta-borderline human existence as dimensions of human existence is analyzed. Within them, all sorts of life categories and problems manifest themselves in different ways. It is stated that values are life guidelines that determine our actions. They have a direct natural influence on the formation of worldview. The system of value orientations is individual for each individual. Human forms a separate system of value orientation, and it depends on his motivation for self-realization. Personal motivation is formed on the basis of value orientation. Motivation is positively influenced by the availability of choice

and freedom of execution. It is concluded that the worldview and values in human existence are its deterministic properties. They were formed under the influence of a significant number of factors, accepted by her and determine her direction, her self-realization.

Keywords: *human, society, worldview, self-realization, values, metaanthropology, types of worldview*

Вступ.

Реалізація потенціалу особистості – одна із ключових проблем буття людини, найвища в ієрархії потреб. Питання самореалізації завжди було актуальним і залишається таким дотепер, поки існує і творить людина. Сьогодні інформаційне суспільство, що потребує самостійного, зрілого, мудрого мислення, ставить перед сучасною людиною низку вимог, в тому числі питання цілісної самореалізації. Її детермінують цінності та світогляд сучасної людини. Проблема самореалізації особистості постає сьогодні не лише як проблема окремого індивіда, а й великих соціальних груп, що впливає на подальший суспільний розвиток.

Мета дослідження полягає у осмисленні проблеми самореалізації в бутті сучасної людини з позиції метаантропології як філософської антропології.

Ступінь розробленості теми. Безпосередньо чи опосередковано проблема самореалізації людини була предметом роздумів відомих філософів (Аристотель, І. Кант, К.-Г. Юнг, Н. Аббаньяно, В. Франкл, Ж.-П. Сартр, Е. Фромм) та представників психологічних концепцій (А. Адлер, А. Маслоу, К. Роджерс тощо). Серед сучасних українських авторів проблему самореалізації усвідомлюють І. Бех, Т. Гарасимів, О. Кокун, Л. Московець, Н. Петренко, Н. Хамітов, Є. Цимбал.

Теоретико-методологічну базу роботи становлять феноменологічний та герменевтичний методи. В контексті усвідомлення екзистенціальних вимірів проблеми самореалізації в межах певного світогляду був застосований метод метаантропології, який передбачає буденний, особистісний та філософський типи світогляду. Автор даного підходу професор Н. Хамітов пропонує розглядати метаантропологію як усвідомлення вимірів людського буття, як теорію буденного, граничного та метаграничного буття. Феноменологічний же метод у

вигляді феноменологічної конструкції застосовувався при дослідженні несвідомого негативного вибору в бутті сучасної людини.

Науковою новизною даного дослідження є здійснення аналізу проблеми самореалізації та цінностей з позиції метаантропології в контексті буденного, особистісного та філософського типів світогляду відповідно в буденному, граничному й метаграничному вимірах людського буття.

Результати досліджень.

Сьогодні суспільство переживає стрімкі зміни майже у всіх сферах життя та діяльності. В такі «зламні» часи відбувається переосмислення духовних цінностей, зміна свого відношення до природи, до суспільства і врешті-решт до самого себе.

Людина і суспільство пов'язані між собою глибокими зв'язками. Саме тому, характеризуючи сучасну людину, слід почати з аналізу нинішнього суспільства. Отже, суспільство, в умовах якого існує, живе та творить сучасна людина, нерідко називають суспільством споживання. Погоджуємось з думкою французького філософа-постмодерніста Ж. Бордріяра, який у своїй праці «Суспільство споживання. Його міфи і структури» зазначає, що «...речі не становлять ні флори, ні фауни. Однак вони створюють явне враження рослинності, що розмножується або джунглів, де нова дика людина сучасності насилу відшукує знову прояви цивілізації. Ці фауна і флора створені людиною і з'являються, щоб оточити її і проникнути в неї, як в поганих науково-фантастичних романах» (Бодрийяр, 2006, с.5). Таким чином, Ж. Бордріяр охарактеризовує суспільство в умовах консюмеризму, акцентуючи на тому, що суспільством споживання є те, де не тільки є предмети і товари, які бажають купити, але де саме споживання спожито в формі міфу (Бодрийяр, 2006, с.4).

В таких умовах консюмеризму вибір, який здійснює людина, їй не належить. Він є детермінованим, виходячи з потреб

суспільства споживання, і тут з'являються такі дефініції, як тренди, антитренди тощо.

Кожній особистості притаманний світогляд. В даному контексті розглядаємо світогляд як сукупність певного відношення, оцінки, загального представлення про світ та про себе та відношення себе до світу і навпаки. Його структура є досить складною, а компоненти є невичерпними, як і людська фантазія.

Поняття світогляду в сучасному філософському дискурсі є досить різнобарвним, адже нині здійснюються зміни в ціннісній парадигмі, що трансформується під впливом глобалізаційних процесів, у тому числі й під впливом інформаційних технологій.

Погоджуємось з І. Надольним, що світогляд являється інтегративною сукупністю уявлень, ідей, поглядів, цінностей, принципів, що визначають найбільш широке розуміння світу, місце в ньому людини та її життєві позиції, реальну поведінку з досягнення ідеалів відповідної історичної епохи. Під світоглядом, наголошує вчений, слід розуміти результат духовного осягнення людиною, людством світу (Надольний, 2015, с.51).

Світогляд особистості – це результат постійного прагнення зрозуміти цей світ. Виходячи з філософської спадщини, можемо стверджувати, що «людину розумну» завжди цікавило питання про її людську природу, навколишній світ, можливості взаємодії з ним, загалом про буття. Проблеми пізнання навколишньої дійсності завжди хвилювали і мислителів.

Людина - унікальна істота через здатність до розвитку допитливості як основи пізнавальної активності. Результатом процесу пізнання та практичного освоєння набутих знань є адаптація. Здатність до неї – виняткова особливість людського індивіда. Результати людської допитливості постають у таких формах, як мистецтво, наука, релігія тощо. Це спроба усвідомлення людиною «об'єктивного» світу і свого місця в ньому. Людина завжди позиціонує себе частиною чогось, що хоче осмислити.

Кожна людина (суб'єкт), усвідомлюючи це чи ні, щодня стикається з певними проблемами, взаємодіє з оточуючим світом (об'єктом), і це, в свою чергу, змушує нас

емпірично та теоретично освоювати нові знання.

Людина приречена на пізнання. Для неї існування – це пізнання, без пізнання – немає існування. Людина повинна взаємодіяти з навколишнім світом, причому не просто співдіяти, а перебувати в стані «гармонії».

Пізнання – це постійна рефлексія, перехід від незнання до знання, від меншого знання до більшого. Це суспільно-історичний, акумулятивний процес отримання та вдосконалення знань про світ, в якому живе людина. І тому для того, щоб людство існувало й надалі, людина приречена на пізнання. І, відповідно, її світогляд стає більш ширшим і цілісним.

Самореалізація займає суттєве місце у структурі світогляду сучасної людини. Внутрішні мотиви породжують зовнішні обставини: швидкоплинний світ, регенерація знань, розвиток інформаційних технологій. Часто самореалізація сприймається сучасною людиною лише як професійна прерогатива, таким чином є нехтування власним ментальним здоров'ям та справжніми внутрішніми мотивами. Самореалізація не є продуктом, справжня конструктивна самореалізація постає як шлях всебічного розвитку цілісної особистості, як духовного, так і професійного. Як зазначалося раніше, кожній особистості притаманний світогляд. Цілісній особистості – відповідно цілісний конструктивний світогляд.

У філософському словнику можемо знайти наступне трактування поняття світогляду - «система найбільш глобальних поглядів, цінностей, цілей і ідеалів людини. Світогляд є не просто щось суб'єктивне і замкнуте в межах психічної реальності, це спосіб взаємодії зі світом, спосіб відкритості світу. Світогляд – це спроба осмислити себе і своє місце у світі. Світогляд має кожна людина – оскільки вона є людиною. Тому очевидна плюральність світоглядів і можливість протиріч на цьому ґрунті, що вимагає особливої світоглядної толерантності» (Хамітов, Крилова, 2007, с.93).

Цілісний світогляд має певні якісні характеристики, такі як, систематичність, взаємопов'язаність тощо. Дослідниця С. Крилова у своїй праці «Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід

соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу» вводить категорію «краса світогляду». Вона наголошує, що «краса думок в широкому сенсі є гармонійність і чистота мислення – в логічному, естетичному і етичному розумінні. Вона виявляється передусім у світогляді і завдяки світогляду людини, адже саме світогляд зумовлює красу або повторність осягнення світу, гармонію або дисгармонію такого осягнення, що, в свою чергу, виявляється і в красі слова, і в красі стилю людини» (Крилова, 2020, с.317).

Продовжуючи розмірковування щодо краси світогляду, С. Крилова зазначає, що смисложиттєвий пошук стає умовою ствердження повноти життя, і таким чином, прояснює сенс життя як фундаментальний критерій краси світогляду. «Смисл життя повинен бути знайдений кожною людиною. В пошуках смислу особистість реалізує притаманні тільки для неї здібності та задатки, її світогляд розгортається, набуваючи краси та цілісності» (Крилова, 2020, с.330-331).

У світогляді кожної людини ключовим питанням є буття. В метаантропології відповідно до різних екзистенціальних вимірів буття людини розрізняють буденний, особистісний та філософський світогляди.

Розглянемо детально проблему самореалізації в бутті сучасної людини. Отже, буття людини – це складна і суперечлива взаємодія в індивіді і суспільстві бутті природи, особистості і культури. В бутті людини буття природи стає буттям її тілесності, що взаємодіє з психікою й особистістю, і, одночасно, це буття навколишньої природи, включеної в сферу людської діяльності (Хамітов, Крилова, 2007, с.18).

Виходячи з філософської антропології як метаантропології, розрізняємо буденне, граничне та метаграничне буття людини – це виміри людського буття, в межах яких різні життєві категорії та проблеми проявляються по-різному та відповідно несуть різний характер у собі.

Спробуємо охарактеризувати самореалізацію у різних вимірах людського буття. У бутті буденному питання самореалізації не знаходить свого місця, адже основні характеристики людини в межах даного виміру людського буття – це «насолюда

несвободою, відсутністю відповідальності, що назводить людину до рівня об'єкту» (Хамітов, Крилова, 2007, с.17).

У вимірах даного буття особистості притаманний буденний світогляд. «Буденний світогляд є передусім результатом впливу родини та того соціального середовища, в яке включена людина в дитячі та підліткові роки життя. Буденний світогляд є сукупністю соціальних стереотипів свого часу» (Хамітов, Крилова, 2018, с.23-24).

Людина з буденним світоглядом не є самостійною, її вибір є очевидним і детермінованим. Йї, в основному, притаманні базові цінності і відповідно задоволення базових потреб, дотримання традицій тощо. Як зазначає С. Крилова, буденний світогляд не має цілісності, але в ньому є цілісність, певна завершеність та гармонійність, що дарує відчуття душевної повноти життя (Крилова, 2020, с. 321). Конструктивна поведінка, гарне відношення, повага до інших, шанування традицій, сім'ї тощо – це і є самореалізація для особистості з буденним світоглядом.

Якщо казати про граничне буття, в межах даного виміру людина з особистісним типом світогляду є більш самостійною та здійснює вільний вибір. Це світогляд, що «самоусвідомлює» (Крилова, 2020, с. 23-24). Самореалізація знаходить своє місце у прагненні особистості до влади, пізнання та творчості.

Людина з таким світоглядом налаштована на постійну рефлексію, яка дозволяє долати власні межі, налаштовує на трансцендування (Крилова, 2020, с.321). Людина з особистісним світоглядом є людиною творчою, здатна критично мислити, шукати сенс життя, а, як говорилося раніше, сенсожиттєві цінності особистості знаходяться у структурі цілісної самореалізації. Самореалізація в межах особистісного світогляду – самопізнання та творчість, свобода самореалізації. Це те, про що стверджували багато мислителів, те, що нібито дійсно робить людину самореалізованою.

Метаграничне буття людини – це подолання замкненого характеру людського буття, який виражається у самодостатності владно-вольових актів та об'єктивації як творення продуктів культури (Крилова, 2020, с.18).

«Філософський світогляд є ступінь зрілості особистісного – це особистісний світогляд, що здобув системність та внутрішню цілісність» (Крилова, 2020, с. 27). Самореалізація в даному випадку постає самореалізацією творчості та творчістю як реалізацією себе. Краса вчинків, краса думок, краса ідей, краса творчості, і головне, самопорозуміння – це і є самореалізація особистості з філософським світоглядом.

Сьогодні, як ніколи раніше, людини потрібно зрозуміти себе та здійснити вибір: вільний, розумний, ціннісно-значимий. Але все це можливо через подолання, трансформацію «себе» до особистості, яка в змозі здійснити вибір справжній, вільний, в напрямку Любові і Свободи (Місевич, 2020, с. 290), здобувши при цьому гармонію.

Щодо проблеми зв'язку самореалізації людини і цінностей, то треба зазначити, що цінності – досить складне багатогранне поняття, яке має складну структуру. В бутті людини – це її детерміновані властивості, які сформувались під впливом значного ряду чинників, прийняті нею самою та визначають її траєкторію руху. Можна порівняти, що сформовані цінності працюють як компас, визначаючи напрямок людини по життю, а також визначаючи її вчинки, долю, самореалізацію (Байлук, 2011, с. 216).

Погоджуємось з думкою В. Байлука, що цінності людини – те ж саме, що святині, виступають духовними опорами, допомагаючи встояти перед обличчям тяжких життєвих випробувань. Вони також визначають її оцінне ставлення до світу і самої себе.

Кожна людина, вибираючи з культури ті або інші цінності, зазвичай свідомо чи несвідомо, тим або іншим чином їх ранжує. Верховною цінністю в житті людини, що реалізує себе, є сам процес самореалізації і його результат (благо для себе і благо для суспільства). Це досягається за допомогою орієнтації на такі цінності, як: істина, добро, краса, користь, праця, здоров'я, демократія, право, духовний плюралізм, любов, сім'я, постійний розвиток тілесних і духовних здібностей і їх самовдосконалення (Байлук, 2011, с. 87).

Аксіологічний аспект у формуванні позиції особистості має суттєве значення. Погоджуємось з твердженням В. Франкла

про те, що «наші цінності, так само як філософське ставлення в кожній конкретній ситуації, дають змогу нам бачити лише певний сегмент світу. Іншими словами, наше бачення обмежене нашою індивідуальною перспективою» (Франкл, 1990). Дійсно, світ для людини, звичайно, не є об'єктивним, він є таким, яким людина його сприймає, виходячи з цінностей, що детермінують його світогляд. Цінності, в свою чергу, формуються під впливом багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів.

Дослідження особистості та феномену самореалізації, що часто трактується як прагнення людини отримати підтвердження про власну цінність, завдяки встановленню еквівалентних відношень між оцінкою Я і об'єктами, що мають надбання у суспільному житті, неможлива без усвідомлення цінностей. Вони є багатогранним утворенням в результаті суб'єкт-об'єктних відносин. З дефініцією «цінність» нерозривно пов'язане поняття «ціннісні орієнтації», тобто феномен, що відображає позитивну чи негативну значущість для особистості предметів або явищ соціальної дійсності. Особливого значення набуває зв'язок ціннісних орієнтацій зі спрямованістю особистості, яка характеризує останню з точки зору її соціальної і моральної зрілості. Зміст спрямованості – це, насамперед, детермінуюче, соціально зумовлене ставлення до діяльності (Пенькова, Вінтоняк, 2017).

Система ціннісних орієнтацій індивідуальна для кожної особистості. Сформованість особистості можна оцінювати в залежності від того, як у її свідомості диференціюються ті чи інші цінності, наскільки змістовні ціннісні орієнтації, що притаманні конкретному періоду в житті особистості, відповідають інтересам суспільства (Пенькова, Вінтоняк, 2017).

У своїх дослідженнях В. Байлук виокремлює певні категорії цінностей в контексті самореалізації, акцентуючи на тому, що коли професійна діяльність людини виступає як умова її самореалізації в інших її видах, то тоді вона проявляється як зовнішня цінність. До зовнішніх цінностей відносяться і різного роду специфічні умови професійних організацій, здатні побічно

стимулювати роботу. До фундаментальних цінностей відносяться загальнолюдські моральні цінності. Автор, розглядаючи таку категорію, як самореалізація, поділяє її на духовну та професійну (Байлук, 2011). Погоджуємось з тим, що цілісна самореалізація – це гармонійне поєднання та переплетіння духовної й професійної самореалізації.

На думку О. Пенькової, розвиток особистості можна оцінювати залежно від того, як у її свідомості диференціюються ті чи інші цінності, наскільки значущі ціннісні орієнтації, відповідні певному періоду життя індивіда, відповідають інтересам суспільства. Усвідомлення та прийняття власного сенсу відбувається шляхом проектування себе на іншу цінність, порівняння з нею та інтегрування результату цього порівняння із собою. Цінність, з якою проводиться порівняння, називається засобом самореалізації. Цінність себе як об'єкта самореалізації індивіда відноситься до так званих суб'єктивних цінностей або цінностей свідомості (Пенькова, 2016).

У процесі самореалізації особистість усвідомлює лише ті цінності, які відіграють важливу роль у її житті. Тому вона утворює окрему систему ціннісної орієнтації, і від цього залежить її мотивація до самореалізації. На основі ціннісної орієнтації формується особиста мотивація, яка позитивно впливає наявність вибору та свобода виконання. Люди завжди мотивовані і вибирають між іншими формами поведінки. На цей вибір впливає також цінність самореалізації, яка відображає властиву людині потребу в самозмінах. Можна сказати, що цінності – це основа самовдосконалення особистості та фактор самореалізації. У той же час, якщо необхідно досягти найважливішої життєвої мети, ціннісний компонент може обмежити вимоги життя (Пенькова, 2016).

Найвищою цінністю буття є життя. Вважається, що особа повинна формуватися, реалізувати себе, приймаючи цінності і безумовно вивисуючи їх над своїм життям. Така позиція є панівною в суспільній свідомості від давнини до нашого часу (Матюхіна, 2013, с.5).

З давніх часів філософи завжди підкреслювали, що цінність людського життя вища за інші цінності. Епікурейці та

стоїки захищали права людини на життя та незалежність думок та дій. Проблеми людини, її життєві цінності та право на самореалізацію стали провісником гуманістичної філософії в епоху Відродження. Лоренцо Валла у своїх працях, особливо в «Про правду і брехливість» заявляє про бажання здійснити мирське життя, яке розкриває всі сторони людської природи, з дотриманням головного етичного кодексу (Матюхіна, 2013, с.5).

У сучасній науці поняття краси залишається одним з найважливіших у філософії сприйняття буття. С. Крилова вважає: «Вчинок – це дія в критичній ситуації, що припускає вибір між добром і злом ... це вільно обрана моральна дія особистості, і ця дія може бути як красивою, так і потворною» (Крилова, 2011, с.1). Вона уточнює, що «поняття «краса» і «потворність» в цьому контексті не зовсім доречні: їх можуть використовувати художники й естетики при створенні й оцінці форми творів і життя, а моральний зміст і творів, і життя вимагає інших слів. Проте в сучасному світі ми можемо прослідкувати виражену тенденцію взаємозв'язку понять «краси» та «вчинку» (Крилова, 2011, с.1).

Погоджуємось з С. Криловою, яка говорить про те, що «красивий вчинок свідчить про глибину і силу духу людини, що не очікує нагороди й оцінки. Але рано чи пізно її вчинок зрозуміють і оцінять. Існує навіть такий етичний парадокс: чим менше об'єктивно красивий вчинок оцінений тут, тепер і зараз, тим більше від нього будуть залежати вчинки інших людей згодом. Сенс цього парадоксу такий: посправжньому великі, значущі та морально красиві вчинки знаходяться за межами буденних уявлень, а тому не завжди можуть бути оцінені оточуючими, але згодом вони перетворюються в норму, зразок і ідеал» (Крилова, 2011, с.3).

Вона вказує на те, що суб'єктивно красивий вчинок замкнений на самооцінці і самолюбванні особистості, що його робить, тому він носить відносний характер, а потім неминуче переходить у свою протилежність. Об'єктивно красивий вчинок здійснюється тоді, коли ми піднімаємося над власним Его, коли не думаємо про себе і свої переживання. При цьому слід усвідомлювати, що в об'єктивно красивому вчинкові ми піднімаємося над

своїм Его, але не над своєю особистістю. Насправді красивий вчинок робиться тільки особистістю, а не безособовою істотою, що повсякчас жертвує собою, а тому культивується тоталітарними режимами. Те, що ми назвали об'єктивною і суб'єктивною красою вчинку, можна також назвати абсолютною і відносною його красою. При цьому абсолютну красу вчинку можна назвати моральною красою, в той же час моральна краса містить у собі не тільки красу вчинку, але й красу відносин (Крилова, 2011, с.3).

С. Крилова звертається до теми красивого і некрасивого вчинку у відносинах чоловіка і жінки, показуючи при цьому первинне розуміння краси стосунків. Вона звертає увагу на те, що характеризуючи буття дитини, ми частіше говоримо про гарний чи поганий вчинок, тоді як буття дорослого визначається поняттями красивого і некрасивого вчинку, особливо це стосується відносин чоловіка і жінки: «Напевно, вся справа в тому, що категорія краса у нас інстинктивно пов'язується зі статтю. І при цьому ми з неминучістю переходимо з зовнішнього рівня краси на внутрішній, тому що красу ми позасвідомо сприймаємо як гармонію зовнішньої і внутрішньої, що у давніх греків мало поняття – калокагатія, яке описує єдність естетичного і морального в людині» (Крилова, 2011, с.4).

Е. Фромм у своїй роботі пише про єдність внутрішньої та зовнішньої свободи, яка долає самотність: «Якщо людина зможе реалізувати свій внутрішній потенціал

у спонтанній активності й таким чином об'єднає себе зі світом, то вона позбавиться самотності: індивідуум та оточуючий його світ зіллються в єдність, людина займе своє місце під сонцем і тому більше не буде відчувати сумнівів відносно сенсу життя та себе самої» (Фромм, 1998, с.323).

Виходячи з зазначеного, можемо стверджувати про те, що цінності є нашими життєвими орієнтирами, які детермінують наші вчинки і мають безпосередній закономірний вплив на формування світогляду. На красу світогляду впливають індивідуальні морально-етичні цінності. В той же час цінності детермінують не тільки внутрішні мотиви й переконання, а й соціокультурні умови середовища, в якому «зростає» особистість.

Висновки.

Проблема самореалізації в бутті сучасної людини являється однією із ключових проблем. В даному дослідженні здійснено аналіз взаємозв'язку проблеми самореалізації, світогляду та цінностей з позиції метаантропології в контексті буденного, особистісного та філософського типів світогляду відповідно в буденному, граничному й метаграничному вимірах людського буття. Світогляд та цінності в бутті людини – це її детерміновані властивості, які сформувались під впливом величезного ряду чинників, прийняті нею самою та визначають її траєкторію руху, її самореалізацію.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Байлук В. В. Человечествознание. Самореализация личности: общие законы успеха : монография. Екатеринбург, 2011. 378 с.
- Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры. Москва : Республика; Культурная революция, 2006. 269 с.
- Крилова С. А. Краса вчинків як цілісність свободи. Філософія науки: традиції та інновації. Науковий журнал. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2011. № 2 (4). С. 142–150.
- Крилова С.А. Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу: монографія. Київ : КНТ, 2020. 563 с.
- Матюхіна О.А. Життя як найвища цінність буття – провідна ідея філософії Альберта Швейцера. Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. 2013. №2. С.47-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2013_2_12
- Місевич С. Проблема вибору сучасної людини в умовах консюмеризму. Людина. Екзистенція. Культура. Підхід філософської антропології як метаантропології : зб. наук. пр. / за ред. Н. Хамітова і С. Крилової. Київ : КНТ, 2020. 370 с.
- Надольний І. Ф. Світогляд – ключова проблема пізнання та діяльності людини Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Філософія. 2015. № 4. С. 50-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaduph_2015_4_9.
- Пенькова О.І. Психологічні аспекти саморегуляції особистості. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том IX: Загальна психологія. Історична психологія. Вип.9. Київ : Талком, 2016. С. 393-399. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v9/i9/50.pdf>.

- Пенькова О.І., Вінтоняк В.Ф. Психологічні детермінанти самореалізації особистості. Актуальні проблеми психології, 2017. № 15 (11). С. 415-422.
- Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва : Прогресс, 1990. 368 с.
- Фромм Э. Бегство от свободы. Минск : ООО «Попурри», 1998. 672 с.
- Хамітов Н., Крилова С. Андрогін-аналіз. Філософський словник. Людина і світ. Київ : КНТ, 2007. 264 с.
- Хамітов Н., Крилова С. Філософський словник. Людина і світ. Київ : КНТ, 2018. 193 с.

REFERENCES

- Bajluk, V. V. (2011). Chelovekoznanie. Samorealizaciya lichnosti: obshie zakony uspeha : monografiya. Ekaterinburg. 378 p. [in Russian].
- Bodriyar, Zh. (2006). Obshestvo potrebleniya. Ego mify i struktury. Moskva : Respublika; Kulturnaya revolyuciya. 269 p. [in Russian].
- Krylova, S. A. (2011). Krasa vchynkiv yak cilisnistj svobody. Filosofija nauky: tradyciji ta innovaciji. Naukovyj zhurnal. Sumy : SumDPU imeni A.S. Makarenka. 2 (4), p. 142–150. [in Ukrainian].
- Krylova, S.A. (2020). Krasa ljudyny v zhyttjevykh praktykakh kuljturny. Dosvid socialjnoji ta kuljturnoji metaantropologhiji i androghin-analizu: monohrafija. Kyjiv : KNT. 563 p. [in Ukrainian].
- Matjukhina, O.A. (2013). Zhyttja jak najvyshha cinnistj buttja – providna ideja filosofiji Aljberta Shvejcera. Visnyk Nacionaljnogho aviacijnogho universytetu. Filosofija. Kuljturologhija. 2. p. 47-51. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2013_2_12. [in Ukrainian].
- Misievych, S. (2020). Problema vyboru suchasnoi ljudyny v umovakh konsumeryzmu. Liudyna. Ekzystentsiia. Kultura. Pidkhid filosofskoi antropolohii yak metaantropolohii : zb. nauk. pr. / za red. N. Khamitova i S. Krylovoi. Kyiv : KNT. 370 p. [in Ukrainian].
- Nadolnyi, I. F. (2015). Svitohliad – kliuchova problema piznannia ta diialnosti ljudyny Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Filosofii. 2015. 4. p. 50-54. [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaduph_2015_4_9.
- Penkova, O.I. (2016). Psykholohichni aspekty samorehuliatcii osobystosti. Aktualni problemy psykholohii. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom IX: Zahalna psykholohiia. Istorychna psykholohiia. Vyp.9. Kyiv : Talkom. p. 393-399. [in Ukrainian]. Retrieved from <http://www.apppsychology.org.ua/data/jm/v9/i9/50.pdf>.
- Penkova, O.I., Vintoniak, V.F. (2017). Psykholohichni determinanty samorealizatsii osobystosti. Aktualni problemy psykholohii. 15 (11). p. 415-422. [in Ukrainian].
- Frankl, V. (1990). Chelovek v poiskah smysla. Moskva : Progress. 368 p. [in Russian].
- Fromm, E. (1998). Begstvo ot svobody. Minsk : ООО «Попурри». 672 p. [in Russian].
- Khamitov, N., Krylova, S. (2007). Androhin-analiz. Filosofskiy slovnyk. Liudyna i svit. Kyiv : KNT. 264 p. [in Ukrainian].
- Khamitov, N., Krylova, S. (2018). Filosofskiy slovnyk. Liudyna i svit. Kyiv : KNT. 193 p. [in Ukrainian].

Dobrovolska Viktoriia

Ph.D., Assoc. Prof. <https://orcid.org/0000-0002-5262-7425>, viado@ukr.net

Misievych Svitlana

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-1051-4908>, sv_misevich@ukr.net

Стаття надійшла / Article arrived: 29.04.2021

Схвалено до друку / Accepted: 29.05.2021